

"Dialog-mysteriet". *Weekendavisen*, 15. januar 2010.

Mareridt: er Aarhus Universitet blevet ført bag lyset af en Dan Brown-agtig mystikerkultur vendt imod den moderne verden?

Dialog-mysteriet

Af Frederik Stjernfelt

Den 27. januar overrækker Aarhus Universitet efter planen den første "Global Dialogue Prize" til Irans tidligere præsident Khatami. Det har ført til mange undrende kommentarer. Hvordan i alverden kunne man finde på noget sådant? – givet at mandens hovedindsats har været som Irans præsident 1997-2005, som øverste politiske leder af et land hvor stening af kvinder, henrettelse af bøsser, snigmord på dissidenter, forfølgelse af anderledes troende, lukning af oppositionspresse og lignende står højt og konstant på dagsordenen.

Denne artikel har hypotesens form – den undersøger nogle af synspunkterne i den internationale komité, der besluttede prisuddelingen på Universitetets vegne. Den baserer sig på den snigende følelse af, at denne komité måske forstår noget helt andet ved "dialog" end vi er vant til at lægge i ordet?

Først kan man opholde sig ved de motivationer, personerne bag prisen har givet udtryk for som svar på kritikken af deres disposition. Prisens to akademiske koordinatører (der altså ikke selv sidder med i komiteen) er de århusianske filosoffer Johanna Seibt og Jesper Garsdal. Garsdal, initiativtager til prisens oprettelse, skrev i *Jyllands-Posten* 18 nov. følgende som motivation for uddelingen af prisen til Khatami:

"Mht. Khatamis relation til civilisationsdialog, så foreligger der meget materiale om dette på engelsk, både på nettet og i diverse forskningsdatabaser bl.a. i forbindelse med hans berømte tale til FN's generalforsamling 21/9 1998 og de virkninger, som talen har haft."

Spørger man en ekspert, der læser ikke bare engelsk, men også farsi, som Aarhus Universitets egen professor i statskundskab Mehdi Mozaffari, der kender hele Khatamis produktion – ja så får man det klare svar, at Khatami er en "falsk reformist", der ikke har gennemført en eneste reform – som til

og med udtrykkeligt har fastslået, at ikke-troende intellektuelle ikke har nogen plads i det iranske samfund.

Spirituel dialog

Går vi til præsident Khatamis berømte tale, som Garsdal hylder, udgør den Khatamis kendteste politiske indsats på den internationale scene. Talen er et politikerprodukt, fuld af floskuløse formuleringer og med en ret begrænset grad af præcise påstande om noget som helst

(http://www.parstimes.com/history/khatami_speech_un.html). Dog bemærker man nogle interessante detaljer. I forhold til, at talen angivelig skulle indlede en dialog mellem civilisationer som modsvar på Huntingtons famøse ide om "Clash of Civilizations" er der en ejendommelig vægt på, hvad målet for denne dialog skal være:

"Ikke blot hidrører alle mennesker fra samme oprindelse og deler en sammenhængende og integreret historie, men man kan også postulere et enkelt mål eller telos: historiens mål er intet andet end spirituel kultur og dens krav om ægte menneskelig frihed."

Dialogens – og dermed selveste historiens - mål er "spirituel kultur". Men det vil jo sige, at dialogen på forhånd udelukker dem, der ikke finder, at "spiritualitet" er nogen relevant politisk eller kulturel målsætning. Det er for Khatami udelukkende troens kilde, der kan frigøre mennesket fra historiens tvang:

"... det er kun den evigt-inspirerende troens kilde, der befri menneskeheden for enhver gammel og ny lænke og standser den gentagne evige cyklus og sluttelig befri menneskeheden fra den historiske determinations bindinger ..."

Det aktuelle problem er ifølge Khatami, at troens kilde er blevet tilstoppet. Khatami fastslår, at engang var tingene i deres orden, og viden kendte sin underordnede, tjenende plads i samfundet:

"Det er kun nogle få århundreder siden, at ægte viden blev set som en kilde til magt, snarere end som et instrument til dens kontrol. Lige siden da er viden, i stedet for at tjene menneskets frelse og forædle menneskets karakter,

blevet brugt som instrument i hænderne på dem, hvis eneste mål var at fremme deres snævre, nytteorienterede egeninteresse.”

Men i løbet af de seneste århundreder – altså efter oplysningen – er viden ophørt med at tjene frelsen. Det er det, dialogen skal rulle tilbage.

To år senere havde FN vedtaget Khatamis forslag om et internationalt “Dialog-år”, der blev afholdt i 2001. Som en fejring heraf holdt Khatami en ny tale i FN, 5. september 2000 (<http://www.unesco.org/dialogue/en/khatami.htm>). Her var tonen skærpet – der blev nu sat klare ord på, hvem “dialogen” var vendt imod:

“Det viser sig nu, at den vestlige civilisations cartesiansk-faustiske fortælling må trække sig tilbage og begynde at lytte til andre fortællinger, der fremføres af andre menneskelige kulturområder.”

Det er jo interessant, at denne dialogens mester indleder dialogen med at vende sig imod den vestlige civilisation, det stærkeste sted for ytringsfrihed og offentlig debat. Men endnu mere interessant er de kritiske begreber, Khatami anvender. Den vestlige civilisation er “cartesiansk-faustisk”. At vende sig imod Descartes er naturligvis en stiløvelse for enhver begynder i filosofi (og Khatami har da også en BA fra Universitetet i Teheran). Men hvorfor “faustisk”? Denne kritik af Vesten stammer jo fra Oswald Spenglers *Untergang des Abendlandes*, et af hovedværkerne på den extreme tyske højrefløj i mellemkrigstiden. Det er konservativ kulturkritik – ja, endog radikalkonservativ kulturkritik. Mærkeligt. Meget følgerigtigt er der også nogle, der skal udelukkes fra dialogen, nemlig sækularister:

“Særlige vanskeligheder opstår, hvis en af dialogens parter forsøger at kommunikere med en anden part ved at anvende et grundlæggende sækularistisk sprog i en i al væsentlighed hellig og spirituel samtale. Ved sækularisme forstår jeg her den generelle afvisning af enhver spirituel erfaring og enhver tro på det usete.”

Dialogen er i sit væsen hellig og spirituel – derfor må den da også udelukke det faustiske og sækulære Vesten – den moderne verden. Dialogen skal i stedet foregå imellem religiøse og åndelige traditioner. Følgerigtigt ender resolutioner fra Dialogue of Civilizations og dets efterfølger i FN-regi Alliance of Civilizations rutinemæssigt med at fastslå, at religionerne er helt

uden skyld i verdens aktuelle problemer, der alene er politiske. Snarere ses mere religion som kuren imod politik. Og religionen skal naturligvis beskyttes imod ytringsfrihed.

Efter denne tale i FN udspillede en mærkelig scene sig (http://www.boston.com/news/world/articles/2006/09/10/khatami_caught_between_worlds/). Til stede ved talen var USAs præsident Bill Clinton og udenrigsminister Madeleine Albright – det var første gang siden 1979 at en amerikansk præsident overværede en iransk præsident tale i FN. De to amerikanske ledere havde aflyst andre gøremål og ændret kalenderen for at kunne være tilstede, og der havde været diplomatiske kontakter om et “tilfældigt” møde mellem Clinton og Khatami efter talen. Det var naturligvis fra Clintons side et tegn på åbenhed over for “reformisten” Khatami. Men da Clinton efter talen gik op for at mødes med Khatami, ønskede den iranske præsident ikke at blive set med Clinton. Det ville øjensynlig være for meget hvis kollegerne i præstestyret skulle se fotos af de to sammen. Så Khatami gemte sig på toilettet for ikke at møde den amerikanske præsident. Lederen af det “cartesiansk-faustiske” Vesten skulle der ikke trykkes hånd med.

Senere har prisbagemand Garsdal på tv hævdet, at pristildelingen slet ikke har noget med Khatamis politik at gøre, men alene er givet for hans akademiske præstationer (TV2NEWS, 30.dec.). Men også i sin essayistik i bogform – der jo må udgøre den “forskning”, komiteen hævder at prise - hylder Khatami dialogen som et særligt spirituelt fænomen. I *Islam, Dialogue and the Civil Society* hedder det, at det er religionen, der er al frihed og fornufts vugge, og at der går dybe bånd imellem mystikkens og religionens forskellige sprog. Når Khatami hævder at åbne sig over for Vesten, sker det kun fordi nogle af Vestens frembringelser skal indoptages på et religiøst grundlag, som derefter kan blive så stærkt, at det vil danne basis for en ny civilisation, der kan tage over – for Vesten i sig selv er, som også Spengler hævdede det, en civilisation i døds-kamp. Derfor skal dialogen forstås i en snævrere betydning end almindelig kulturel interaktion, kulturel udveksling og diplomatisk kontakt, siger Khatami – der er tale om noget helt andet, der hviler på bestemte aksiomer. Hvad disse aksiomer er, fremgår ikke ganske klart, men vi får at vide, at “Disse aksiomer og det oprindelige forslag om dialog mellem civilisationer er uforenelige med positivismens og modernitetens dogmer ...” Igen udelukkes Vesten og moderniteten fra dialogen, når dog undtages visse især teknologiske frembringelser såsom informationsteknologi, som den spirituelle dialog gerne overtager, omend forbud imod visse informationer naturligvis må indføres. Kernen i denne nye

spirituelle dialog skal være den sufi-mystiske variant af islam: "Islamisk tænkning fordyber sig med uovertruffen rigdom i sager, der overskrider tid, rum og materiel realitet, og kaster et dybtgående lys på emner, der er hævet over og hinsides hverdagens verden. Islamisk mystik eller *Erfan* er enestående i den menneskelige tænknings historie. Sammenlignet med andre systemer af transcendentale viden er *Erfan* bedst udstyret til at indfange overnaturlige fænomener." På denne basis skal der så søges en enhed, der er baseret på de forskellige religioners arkaiske kerne:, der desværre er uddød i moderniteten: "I alle traditioner og kulturer og blandt alle etniske grupper og nationer i verden har der fandtes et antal gamle ritualer, der blev udført på bestemte tidspunkter og bestemte steder, der faldt sammen med naturbegivenheder. Men det der blev kendt som *Entzauberung* eller "affortrylleselsen" i den moderne æra har ikke kun ødelagt de gamle ritualer og menneskets forhold til naturen, men har også skabt en situation hvor mennesket ikke længere ser verden og dens indhold som en meningsfuld, formålsrettet og organisk helhed." Bundlinjen er igen, at dialogen skal være spirituel og foregå imellem troende - målet er at genoprette en fælles verdensreligion med basis i sufi-mystikken. Såvidt altså Khatamis bestemmelser af Dialog i bogen fra år 2000, der lå bag FN's "Dialog-år" i 2001.

Angående "Dialog-året", så gav dette anti-moderne initiativ imidlertid et ganske probat politisk udbytte for Iran. Fra 1994 til 2001 havde FNs Menneskerettighedskommission årligt vedtaget en resolution vendt imod de konstante og omfattende brud på menneskerettighederne i Iran. Det ophørte nu, efter "Dialog-året". Ikke at forholdene i Iran på nogen som helst måde var blevet bedre – men Irans præsident Khatami havde ved det geniale diplomatiske kneb "Dialog-året" stoppet kritikken af sit land i FN. Steningerne af kvinder, hængningerne af homoseksuelle og mordene på politiske modstandere kunne fortsætte, nu bag et slør af spirituel og hellig "dialog".

En mystisk komite

Det mærkværdige er nu, at meget tyder på, at adskillige af medlemmerne i den århusianske priskomite synes at have en lignende ejendommelig opfattelse af dialog, som noget der kun kan foregå mellem "åndelige" kulturer, og som skal arbejde imod den moderne, oplyste verden. Det

kommer direkte til udtryk hos det århusianske medlem af komiteen Mark Sedgwick, der i 2004 udgav bogen *Against the Modern World*. Det er en stærkt interessant bog, der udgør en idehistorisk gennemgang af en overset strømning på den extreme højrefløj i det 20. århundredes Europa, udgående fra den franske mystiker René Guénon (1886-1951) – den såkaldte “Traditionalisme”. Guénon er næppe særlig kendt i den almene danske offentlighed, så en præsentation er nok på sin plads. Han hører til den strømning på højrefløjen, der hævder, at den moderne verden som helhed udgør en fatal fejludvikling, en dekadent nedgangsperiode. Demokrati, lighed, pluralisme, oplysning, videnskab, teknik – hele dette kompleks udgør et omfattende forfald med rod i sækulariseringen. Hos Guénon kaldes denne dystre nedgangsperiode “Kali-yuga” med henvisning til hinduismens begreb om en sådan lang æra før en ny vækkelse vil genindføre det guddommelige. Moderniteten er karakteriseret ved “inversion” – den foretrækker det grimme for det skønne, vantro for tro, forvirring frem for enighed, lighed frem for hierarki og så videre. Men modernitetens forfald er allerede begyndt i religionerne selv. Jødedom, hinduisme, kristendom, islam og så videre udgør i sig selv en art åndelige ruiner, der kun er splittede rester af den oprindelige, sande ur-religion. Denne religion blev åbenbaret i tidernes morgen og har hellige principper for moral, kunst, arkitektur, viden, politik, alting, i et harmonisk, åndeligt hele. Det man må gøre, er så at forsøge at redde de overleverede “autentiske” stumper af den oprindelige religion, hvor man kan finde dem i de forskellige trosformer, så man kan genoprette ur-religionen. Det angår især religionernes esoteriske, mystiske dele – idet forskellene mellem religionerne anses for senere tilkomne, ydre afvigelser. Når man får genoprettet ur-religionen, vil man samtidig genoprette det hierarkiske samfund, der dyrkede ur-religionen – modelleret efter det indiske kaste-væsen, hvor den enkelte skal forblive i sin kaste og leve et liv efter dens principper. Dette samfund skal så styres af en lille elite af indviede præsteskikkelser, der kender ur-religionens hemmeligheder, “sophia perennis”, den evige visdom. Disse hemmeligheder skal ikke kendes af alle – men kun af de indviede. Den brede masse må nøjes med en “exoterisk” version af ur-religionen, medens eliten via initiationsriter skal have adgang til de “esoteriske” dybe sandheder. Guénon siger ikke meget præcist i sine offentliggjorte værker om *hvad* disse hellige principper går ud på – det skal måske forbeholdes den indviede elite. Netop indvielsesprocessen optog Guénon, der især var stærkt interesseret i, hvilke initiationsriter, der var overleveret i religionerne. I Vesten var forfaldet længst fremskredet, derfor måtte man vende sig til Østen, især hinduismen og islam, for at finde sand initiation. Som ung gennemgik Guénon ikke mindre end seks forskellige

initiationsriter, til Tempelridderordenen, til Frimurerne, til den Universelle Gnostiske Kirke i Paris (der prompte udnævnte den unge René til Palingenius, biskop af Alexandria), og adskilligt andet godt. I tyverne emigrerede han til Cairo og gennemgik en indvielse som islamisk sufi-mystiker – en trosform, Sedgwick fra komiteen vistnok også selv som muslim under navnet Abd al-Azim har forbindelse til. Sedgwick udtaler sig ikke meget om sin egen variant af islam – andre Traditionalister har kritiseret ham for at være fundamentalistisk og rigid som når han i *Against the Modern World* angriber sufi-Traditionalister for ikke at insistere hårdt nok på shariahens krav, der aldrig må fraviges.

Sedgwicks bog gennemgår Guénons “Traditionalisme” og dens udvikling i løbet af det 20. århundrede – han staver begrebet med stort T for at skelne den fra almindelig traditionsdyrkelse og sentimentalitet. Ganske vist meddeler bogen ikke meget om selve indholdet af den Traditionalistiske doktrin for slet ikke at tale om de “esoteriske” praksisser. Her overholder bogen skarpt skellet mellem exoterik og esoterik – vi får kun meddelt, hvilke personer, der overtager doktrinen og hvordan de bruger den udadtil. Samtidig er bogen kølig, akademisk, objektiv og fuld af information – selv om Sedgwick nu og da lader pennen løbe af med sig og røber sin egen entusiasme for doktrinen. Som i bogens undertitel “Traditionalism and the Secret Intellectual History of the Twentieth Century” – intet mindre! Lidt forbløffende, når bogens emne er kortlægningen af nogle få småsekter, hvis størrelse sjældent angives. Men store har de ikke været, kan man se, når Sedgwick gennemgår en anden sufi-mystisk Traditionalist, den mærkværdige schweizer Frithjof Schuon, der blander islam med indianer-ceremonier og praktiserer “dhikr”, hjertebøn, hvor medlemmerne i mange timer hopper op og ned i takt til en hellig recitation, så den kondemnerede bygning i Basel ryster, og naboerne klager. Da toppede bevægelsen angiveligt – med hele 30-40 deltagere. I Sedgwicks kølige og videnskabelige prosa stikker indimellem overraskende antagelser frem, såsom at sufi-mystikere faktisk er i stand til at modtage guddommelige “tegn og syner” (86), eller at det faktisk er muligt at opspore indvielsesriter, der har overlevet uforandret siden den oprindelige ur-religion, fx. i en lille fransk okkult sekt som “Broderskabet af Riddere af den Guddommelige Paraklet” (81). I bogens konklusion hævder Sedgwick, at det faktisk *er* lykkedes for Traditionalismen at sammenstykke de religiøse brudstykker fra den oprindelige Tradition, og at den således er både komplet og kohærent! (269)

På trods af sin beskedne størrelse har Traditionalismen regelmæssigt politiske udslag – altid og konsekvent på den yderste højrefløj. Spørger man experten på aktuelle europæiske højrefløjsgupper, den svenske sociolog

Göran Dahl, kommer svaret uden tøven: Traditionalisme er så tæt man kan komme på fascisme uden at bruge ordet. Man kan føje til Dahl, at Traditionalismen er en art religiøs fascisme uden nationalisme. Umberto Eco har beskrevet de centrale principper i de forskellige varianter af fascismen som “Ur-fascisme”. Som det første af “Ur-fascismen”s principper opregner Eco Traditionalismen og antagelsen af den oprindelige ur-religion og henviser i den sammenhæng til Guénon (*Five Moral Pieces*), ligesom Eco har brugt Guénon som eksempel på “hermetisk”, irrationalistisk – og altså ugyldig - argumentation (*Limits of Interpretation*). Ulig den italienske og tyske variant af fascismen er Traditionalismen internationalistisk – det kommende hierarkiske samfund styret af den indviede præstekaste skal ikke realisere nogen bestemt nations aspirationer. Det er en international totalitarisme.

Guénon selv gik ikke ind i politik for at realisere sine ideer, men forblev i Ægypten som bevægelsens nestor, og senere generationer af Traditionalister valfartede til Cairo for at sidde ved hans fod. De to største Traditionalister efter Guénon er den rumænske religionshistoriker Mircea Eliade og den italienske fascist Julius Evola, der begge var mere politiske. Førstnævnte støttede den rumænske fascisme og “Jerngarden” – og blev senere som religionshistoriker i Chicago en stærk fortaler for genfortryllelse af den moderne verden ved genindførelse af ritualer fælles for verdensreligionerne, ved dyrkelse ikke af nogen bestemt guddom, men af det “hellige” som sådant. Julius Evola støttede Mussolini, og havde en regelmæssig side om spirituelle aspekter af fascismen i et af de førende fascistiske dagblade, *Regime Fascista*. Samtidig forsøgte han uden større held at gøre sin indflydelse gældende i det tyske naziparti og i SS, der også rummede okkulte strømninger – og han blev en hovedkilde til inspiration for højrefløjens politiske terror i Italien endnu i 70’erne og 80’erne samt inspiration bag islamistisk terrorisme i Frankrig. Sedgwicks vurdering af Traditionalismens rolle i denne periode lyder, at den kunne “... levere visionen om en bedre fremtid, der motiverede mange højreorienterede på et individuelt niveau“. Andre forskere har peget på Traditionalismens centrale rolle for “la nouvelle droite”, den extreme højrebevægelse i Frankrig omkring Alain de Benoist. Der er dog intet, der tyder på, at Sedgwick selv støtter sådanne hårde politiske udslag af Traditionalismen – men graden af hans egen delagtighed i Traditionalismen er vanskelig at bestemme præcist. Et sted siger han, at han ikke er Traditionalist, og hans bog er da også blevet kritiseret af “hårde” Traditionalister. Samtidig lader bogen ikke læseren i tvivl om, at Sedgwick selv er fascineret af den Traditionalistiske version af “dialog” med henblik på at afvikle den moderne verden og genoprette ur-

religionen. Han har da også selv udtalt, at han har “ ... en vis mængde sympati for nogle Traditionalistiske synspunkter og positioner”.
(http://www.religion.info/english/interviews/article_53.shtml)

Sedgwick siger explicit i bogen, at blandt Traditionalismens mange varianter – islamiske, kristne, hinduistiske, frimureristiske osv. – har der aldrig været en eneste “progressist”, en eneste venstreorienteret. Traditionalismen har konsekvent vendt sig imod oplysningen og den moderne verden. I bogen følger han Traditionalismens udvikling fra dens rod i Frankrig og Schweiz til Algeriet, Ægypten, USA, Tyrkiet, Iran, osv. I Rusland fremstår efter Murens Fald en stærk Traditionalisme omkring Aleksander Dugin og Sjirinovskijs “nationalbolsjevikker” på det yderste højre. Blandt de mere overraskende ætlinge til Traditionalismen placerer Sedgwick ingen ringere end prins Charles, den britiske tronfølger med den hårde konservatisme. Prinsen af Wales synes endog velbevandret som bidragyder til Traditionalistiske hjemmesider. I de islamiske lande synes bevægelsen at have haft svært ved at finde rodfæste i det arabiske område, hvor traditionel islam suppleret med salafistiske vækkelser står stærkt – men den har derimod betydelig indflydelse i Tyrkiet og især Iran, hvor filosofen Sayyed Hosein Nasr udviklede Traditionalismen før revolutionen – men hvor den ifølge Sedgwick endnu har stor indflydelse og mange tilhængere i det skjulte, både blandt universitetsprofessorer og hos politikere på tværs af politiske skel.

Khatamis beskrivelse af den “spirituelle” dialog vendt imod oplysningen er et eksempel på klassisk Traditionalisme og antyder hans placering blandt de iranske Tradtionalister.

Mystikken breder sig

Det interessante er nu, at Sedgwick ikke er den eneste i Aarhus Universitets internationale komite for Global Dialogue Prize, der har denne sjældne interesse i René Guénon. Et af komiteens andre medlemmer er iraneren Abdolkarim Soroush, personlig ven af Khatami (og som sådan vel egentlig inhabil) og elev af den nævnte iranske guénonist Nasr. Soroush var i 1980 Khomeinis højre hånd – han styrede udrensningen af de iranske universiteter og fyrede “kontrarevolutionære”, ikke-islamistiske professorer, der i stort tal måtte flygte. Efter de mange splittelser i præstestyrets top er han nu blandt modstanderne af præsident Ahmadinejad. Soroush er også – ifølge Sedgwicks bog – inspireret af Guénon, og Soroushs ide om “religiøs pluralisme” henviser ikke til religionsfrihed, men tværtimod til, at alle

religionerne omhandler en og samme sandhed – igen ideen om en sand ur-religion der ligger bag verdensreligionerne.

Et andet fremtrædende udvalgsmedlem er den amerikanske professor Fred Dallmayr, fra det katolske University of Notre Dame. Dallmayr udtalte for nylig, for at forsvare prisuddelingen til Khatami: “Jeg tror resten af verden vil tage notits af, at der i Danmark findes et sted, der anerkender Khatamis store ideer om dialog mellem civilisationer. Det kan måske være med til at modvirke en opfattelse af, at Danmark er et sted, der kritiserer andre religioner.”

(<http://www.aarhus.dk/default.asp?Id=279&AjrDcmntId=14337>). Det henviser naturligvis indirekte til Muhammedkrisen, som dialogprisens sponsor, pumpefirmaet Grundfos, allerede i 2006 intervenserede i med skarpe protester imod ytringsfriheden. Men det interessante i denne sammenhæng er, at for Dallmayr er religionskritik tydeligvis i sig selv en pinlig fejl, der må beklages – kritik er en aktivitet, der på forhånd er udelukket fra “dialogen mellem civilisationer”. Igen skal dialogen alene være affære for religiøse. Når Dallmayr videre forsvarer prisen ved at sige, at prisen gives til Khatami “for hans ideer og det han ville gøre, hvis han kunne”, så kan man i første omgang undre sig over, hvorfor man giver en mand en pris for noget han *ikke* har gjort. I anden omgang kan man undre sig over *hvad* det er han desværre ikke har gjort – er det at indføre demokratiske reformer? Eller er det snarere reformer, der skulle genindføre ur-religionen? Dallmayr er forfatter til bogen *Dialogue among Civilizations – some Exemplary Voices*, hvor der henvises med tilslutning til både Spengler - og til René Guénon.

Kigger man på akademisk koordinator Jesper Garsdal, prisens ophavsmand, viser det sig han har skrevet en ph.d.afhandling, der forsøger en spirituel sammentænkning af to forskellige trosformer, tysk idealisme og buddhisme – og som netop har det religiøse kulturmøde som horisont (<http://home1.stofanet.dk/silvanaogjesper/garsdalnet/tekster/samlet%20hele%20totalferdig.pdf>). En af de buddhister, Garsdal interesserer sig for, citeres således for det udsagn, at “*kulturmøder* – eller mere bredt mødet imellem sociale species sker igennem *mellemmenneskelige* møder i transcendenzen”. Det betyder vist så meget som at kulturmøder er forbeholdt religiøse, der kan mødes i transcendenzen, i troen. Vi andre skal ikke være med. Garsdal er godt klar over det penible i således at stå frem som mystiker i videnskaben, idet han med beklagelse siger i afhandlingens afslutning: “Videnssociologisk set er det interessant, at det i hvert fald i Danmark er væsentligt for en vordende akademisk filosof, at han/hun, hvis han/hun ønsker at kunne begå sig i praksis i det akademiske filosofiske miljø, med overbevisning i stemmen må kunne afvise at han/hun er mystiker – eller i den mere tolerante

udgave – han/hun må afvise at eventuelle mystiske tendenser spiller ind på hans/hendes begrebslige virke og så at sige forplumrer de begreber, han/hun arbejder med.” Garsdal argumenterer naturligvis som mystiker imod disse akademiske krav. Også Sedgwick er forståeligt tøvende over for hvorvidt man åbent skal springe ud som mystiker i den akademiske verden. På en hjemmeside dedikeret til sin bog *Against the Modern World* tematiserer han direkte problemet om hvorvidt troende Traditionalister i akademiske stillinger skal stå åbent frem eller ej:

“Det var for at undgå faren for kætterjagt, at næsten ingen akademikere, der stadig er i aktiv karriere, identificeres som Traditionalister i *Against the Modern World*. Men alligevel tror jeg også man kan gå for langt i den anden retning. Jeg vil tage eksemplet med esoterisme generelt. I to århundreder har forskere været tavse om de esoteriske interesser hos en forbløffende række af moderne helte. Det er en af grundene til, at esoteriske interesser ikke er blevet set som respektable. Hvis det var mere kendt, hvor almindelige sådanne interesser var, ville de så vedblive med at være så urespektable?”

(<http://traditionalistblog.blogspot.com/search/label/Guénon>)

I sin *Against the Modern World* har Sedgwick altså med overlæg skjult Traditionalismen hos de akademikere han omtaler. Gælder dette mon også bogens mest fremtrædende akademiker: ham selv? Han er som nævnt flertydig, når det gælder hans egen opbakning om Traditionalismen, men han er entusiastisk, når nyheden fejres om oprettelsen af et peer-reviewed akademisk tidsskrift for Traditionalisme: “Der er to pointer ved peer-review. Den ene er, at det forbedrer artiklernes kvalitet. Det andet er, at der **giver respektabilitet** i universitetskredse. (...) I årevis har mange akademikere været Traditionalister i en eller anden forstand, men de har sædvanligvis holdt det for sig selv.” Sedgwick vakler mellem esoterisme og exoterisme. Skal man som Traditionalistisk akademiker springe ud af skabet eller ej?

Man tager sig svimmel til hovedet ved at læse sådanne ting. En kold brønd af kompakt mørke åbner sig foran een. Kan det virkelig være rigtigt, at grunden til Aarhus Universitets pristildeling til Khatami er, at komiteen anføres af mystikere beruset af det alleryderste europæiske højre? At “dialog mellem civilisationer” i virkeligheden betyder en spirituel sammensmeltning af religioner – med henblik på at rulle modernitet, demokrati og pluralisme tilbage og genoprette et helligt, hierarkisk kastevesen styret af en indviet elite? Og at komiteen priser en tidligere iransk præsident, fordi han

viderefører denne gamle europæiske højrefløjsfantasi fra mellemkrigstiden? At Khatamis udelukkelse af det "faustiske" Vesten fra dialogen skyldes, at den skal foregå mellem religioner med henblik på genoprettelsen af "spiritualitet"? At Khatami kaldes "reformist", ikke fordi han vil reformere præstestyret i demokratisk retning – men fordi han vil reformere det i retning af den oprindelige ur-religion? Det lyder jo som Dan Brown på syre!

Alligevel kaster René Guénon måske en art lys over det dybt mærkværdige, næsten uforståelige udsagn som en anden af prisens akademiske koordinatore, procesfilosoffen Johanna Seibt, fremsatte til *Politiken* (18. nov.) imod kritikere af prisen. Her sagde hun, at Khatamis forskning om global dialog angår "... et specifikt forskningsområde, som meget få mennesker er kvalificerede til at bedømme.". Det forekommer umiddelbart besynderligt, at dialog mellem civilisationer, der jo lyder som noget der skulle involvere temmelig mange mennesker, skulle være uforståelig for andet en lille inderkreds. Men med Guénon i baghovedet bliver udsagnet måske næsten forståeligt: de kvalificerede er måske kun den lille indviede elite af esoteriske mystikere, der ser sig kaldet til at genoprette autoritet, hierarki og spiritualitet og afvikle modernitetens "inversioner", demokrati, videnskab og teknik?

Suk. Mine hypotese er sikkert kun et paranoidt drømmesyn fremkaldt af sene nattetimers meditation over Sedgwicks *Against the Modern World*, Khatamis taler og pamfletter samt forskellige af René Guénons dystre og fascinerende traktater. Garsdal, Seibt, Sedgwick, Dallmayr, Soroush og den øvrige gruppe bag Global Dialogue Prize er da sikkert et kompagni af velmenende guttermænd, der kun vil det bedste.

I modsat fald er pristildelingen til Khatami endnu værre end jeg troede. Så er modtageren af Global Dialogue Prize ikke kun en blodig og tungesnild diktator - men selve den mørke profet for den oprindelige, hierarkiske ur-religion.

Umberto Eco: *Limits of Interpretation*, 1994

- "Ur-Fascism", i *Five Moral Pieces*, 2002.

Jesper Garsdal: *Oplysning og frelse, kærlighed og sampassion, negativitet og død. Et sammenlignende studie i dele af Hegel's, Tanabe's og Takeuchis's religionsfilosofi med enkelte sideblik til Kierkegaard's tænkning*, ph.d. afhandling 2002

(<http://home1.stofanet.dk/silvanaogjesper/garsdalnet/tekster/samlet%20hele%20totalferdig.pdf>)

René Guénon: *Introduction générale à l'étude des doctrines hindoues*, 2009 (opr. 1921)

- *La crise du monde moderne*, 1973 (opr. 1927)

Muhammad Khatami: tale i FN 21. sept. 1998

(http://www.parstimes.com/history/khatami_speech_un.html).

- tale i FN 5. sept. 2000.

(<http://www.unesco.org/dialogue/en/khatami.htm>).

- *Islam, Dialogue, and Civil Society*, 2000 (<http://www.al-islam.org/civilsociety/>)

Mehdi Mozaffari og Frederik Stjernfelt: "Dansk pris til teokratisk fascisme komplet uforståelig" *Politiken* kronik 18. nov. 2009

Mark Sedgwick: *Against the Modern World. Traditionalism and the Secret Intellectual History of the Twentieth Century*, 2004